

הישג 4 : כשירות לשונית- ידע לשוני ומיומנויות מטה- לשוניות

השתמעות לגבי העיסוק בכשירות לשונית בקרב אוכלוסיות חנוך מיוחד:

- רכישת הידע הלשוני ומיומנויות מטה-לשוניות, הינו התחום הפגוע ביותר, בקרב אוכלוסיות התלמידים הלומדים במסגרות החינוך המיוחד, מעבר לגיל וללקויות ייחודיות. ההתמודדות עם משימות החיים, מתעצמות בין השאר, בשל התפתחות הידע והיכולת לנהל ידע לשוני, כמקדם תהליכי פתרון בעיות. הכשירות הלשונית מאפשרת לקדם תהליכי חשיבה, ניהול תהליכי שיח ושיג, ויסות רגשי, תיווך פנימי, ותהליכי ניהול עצמי וסיגור עצמי.
- חוסר חשיפה לשיח דבור והתנסות מצומצמת בהפקתו. חסכים בחשיפה לטקסטים כתובים, לקריאה ולכתיבה, יוצרים אפקט של "העני, מתרושש..." (אפקט מתיו, סטנוביץ, 85). במילים אחרות, התלמיד הלוקה בקריאה ו/או בכתיבה, נמנע משימוש בשפה הכתובה, אוצר המילים, המושגים והתכנים הולך ומצטמצם.
- קשיים מבניים במודעות פונולוגית, בתהליכי שיום/שליפה, בזיכרון מילולי וזיכרון עבודה, מעלים קשיים בקידוד פונולוגי, המתעצם ופוגע בהרחבת אוצר המילים בלקסיקון המנטאלי. תוצאות פוגעות בסכמות ידע עולם, לשוני, תכני ומושגי, ועד הישגים במבחני משכל פורמליים.
- **חשיבות מכרעת להוראה ישירה, המכוונת לפיתוח כשירות לשונית, ידע ומיומנויות, בארבעה הקשרים משמעותיים:**
  1. ביצירת אינטראקציות חברתיות משמעותיות
  2. בחיפוש מקורות מידע
  3. בהפצת ידע ודעה אישית
  4. בהיכרות והוקרת נכסי התרבות של הקהילה בה התלמיד חי.
- מערכת ח"מ הניזונה מעקרונותיו של מודל החינוך ההומניסטי, מעמידה במרכז ההווה הפדגוגית את מחויבותו של כל מורה, לספק את צרכי הגדילה של התלמיד ומתוך זווית ראייה המציצה אל העתיד, לוקחת בחשבון את צרכיו של התלמיד, כבוגר המשתלב באופן משמעותי בחיי הקהילה, בה הוא חי ומתוך תפיסה כי הסביבה החינוכית, מחויבת לספק לו רצף של שירותי תמיכה ואת מיטב הזדמנויות הלמידה, אשר תאפשרנה לתלמיד לפתח אישיות אוטונומית ככל האפשר ובנוסף, לממש את הפוטנציאל האנושי הטמון בו, תרבותי-חברתי-רגשי ואקדמי. לקראת בגרות עם איכות חיים!
- ידע תקשורתי וכישורי שיח ושיג, הינם כלים מרכזיים להתפתחותו של כל בן אנוש, בבחינת "מותר האדם על הבהמה". הם המאפשרים יצירת אינטראקציות משמעותיות, בין הפרט לבין הסביבה האנושית והאינסטרומנטית בה הוא חי. הם המציידים את אדם במידע וידע, הם מקדמים תהליכי תקשורת וחשיבה אנושית, מיומנויות של ויסות רגשי ופונקציות ביצוע של כישורים חברתיים. לכן, על כל מורה לאפשר לכל תלמיד לשכלל את ביצועיו בתחום זה, לספק לו התנסויות להביע את רעיונותיו, דעותיו ומחשבותיו, לצד רגשותיו וחששותיו. כמו-כן, להנגיש עבורו את הזדמנויות הלמידה ומיטב האמצעים לעשות זאת.

- במקרים בהם התלמיד אינו דובר, כלומר, אינו מפיק תקשורת וורבלית יעילה ואפקטיבית, על כל מורה לספק לתלמיד זה מערכת של אמצעים ליצירת תקשורת חלופית ותומכת, אשר תאפשר לו להשתתף בחוויות הלמידה המתרחשות בסביבה החינוכית.

הישג נדרש 4: כשירות לשונית – ידע לשוני ומיומנויות מטה-לשוניות

כל מורה ידאג לכך, שתלמידיו מגיל 3 ועד גיל 21, יכירו ויוקירו את הלשון העברית/ערבית (חמשת מערכות השפה, כמפורט למטה). כמו-כן, ידאג להרחיב לתלמידיו את הידע הלשוני ולפתח מיומנויות מטה לשוניות. יספק לתלמידיו הזדמנויות למידה והתנסויות יום יומיות ומשמעותיות עבורם, באמצעים המותאמים לגילם, לרמת תפקודם ובהלימה ל"שונות" החברתית והתרבותית.

פירוט תחומי המשנה וציוני הדרך

הישג 4. כשירות לשונית- ידע לשוני ומיומנויות מטה- לשוניות

תחומי המשנה:

4.1 ידע אורתוגראפי

4.2 ידע לקסיקאלי

4.3 ידע מורפולוגי

4.4 ידע סמנטי

4.5 ידע פונולוגי

4.6 ידע פרגמאטי

על אף הספרור, אין בדרך הצגתם של תחומי המשנה וציוני הדרך שלהלן, משום אמירה לגבי רצף ההוראה, לפי סדר הופעתם בחוברת. יש להפעיל שיקולי דעת מקצועיים בנוגע לרלוונטיות של תחומי המשנה וציוני הדרך לגבי כל תלמיד, בהלימה לגילו הכרונולוגי ולהתפתחותו (חברתית, רגשית, מנטאלית, קוגניטיבית ומוטורית).

תחום משנה 4.1 : ידע אורתוגרפי

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
תצפית, תיעוד התנהגות לאורך זמן, הערכה תפקודית ואינטראקציה יזומה: - התלמיד מצביע על האות הנכונה כשנשאל ("איפה האות...?") - התלמיד אומר את שם האות המוצגת לו ("לאות הזו קוראים גימל" וכו') - התלמיד מצביע על האות הנכונה כששומע את הצליל/הגה הנשמע. - התלמיד הוגה את הצליל הנכון של האות המוצגת לו	- מאגר אותיות תקניות בדפוס מחומרים שונים במגוון סביבות: קירות הכתה, ערכות אישיות, משחקים - תמונות המייצגות את הצליל הפותח של האות. - יצירת אותיות בערוצים רב-חושיים: אפייה, מלאכה, תנועה ועוד - משחקי התאמה בין צורת האות, לשמה ולהגה שהיא מייצגת	- קישור מדויק בין צורת האות לבין הגה הדיבור אותו היא מייצגת (מודעות פונמית)	- זיהוי שמות האותיות	- זיהוי צורת האותיות	4.1.1 היכרות עם אותיות
- התלמיד אומר את שמות האותיות על פי הסדר הנכון, באופן מדויק ומהיר, עם/ללא עזרים	- כני"ל	- שיום מהיר	- שיום מדויק	- שיום האות מתוך עי"י תמונות / סרגל אותיות	4.1.2 שיום שמות האותיות לפי סדר האלף- בית
- התלמיד מצביע על סימן הניקוד הנכון כששומע את הצליל שלו. - התלמיד הוגה את צליל הניקוד הנכון כשרואה את הסימן המתאים. - התלמיד אומר את שמות סימני הניקוד כשרואה את צורתם.	- מאגר של סימני הניקוד, מחומרים שונים במגוון סביבות: קירות הכתה, ערכות אישיות, משחקים - תמונות המייצגות את הצליל התנועה (צורות שונות של פה בהתאם לצלילי הניקוד). - משחקי התאמה בין סימן הניקוד, לצליל שהוא מייצג ולשמו.	- בקיאות בשמות התנועות	- קישור מדויק ושיטתי בין צורת התנועה לבין הגה הדיבור אותה היא מייצגת	- זיהוי צורת התנועות	4.1.3 היכרות עם תנועות הניקוד
- התלמיד קורא צרופים בודדים במדויק – כל העיצורים בצרוף כל התנועות. - התלמיד קורא רשימת מילים מנוקדות מתוך הקשר, מדורגות ברות שכיחות בשפה (ערכת מעק"ב, אסתר טוב לי, אל"ף	- הוראה ישירה של חוקי מיפוי: פרוק מילים להברות, פרוק הברות לפונמות. - הקפדה על דיוק בקריאה תוך מתן משוב כמותי על שגיאות ומשוב איכותי על שימוש באסטרטגיות ותיקון טעויות	- תובנה אלפאבתית- הבנת הקשר העיקבי המתקיים בין צורני הכתב להגיי	- קישור מהיר בין עיצור לבין תנועה (יצירת צירוף)	- קישור מדויק בין עיצור לבין תנועה (יצירת צירוף)	4.1.4 שימוש בחוקי המיפוי הגרפו פונמיים - צרופים

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בתחילת הדרך	באמצע הדרך	בסוף הדרך	
עד ת"ו).	קריאה.	הדיבור			

תחום משנה 4.2 : ידע לקסיקאלי

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בתחילת הדרך	באמצע הדרך	בסוף הדרך	
תצפית, תיעוד התנהגות לאורך זמן, הערכה תפקודית ואינטראקציה יזומה: - התלמיד יאמר את האות המתאימה למספר ולהפך - התלמיד ימנה באותיות כל הני"ל בהדרגה: תחילה עשרת ראשונה, לאחר מכן עשרת שנייה, עשרות שלמות וכל שאר המספרים	- סרגלי אותיות ומספרים. - שינון באופנים שונים של האות והמספר המתאים לה (שירה וכו'). - משחקי התאמה: אות-מספר, בע"פ ובכרטיסיות. - משחקי גימטרייה שונים (כגון: פענוח צפנים, "חפש את המטמון" וכו').	- הכרת הערך המספרי של האותיות המייצגות את המאות: ר' עד ת' ואת העשרת השנייה ואילך	- הכרת הערך המספרי של האותיות המייצגות את העשרת השנייה: י"א עד י"ט ואת העשרות השלמות: כ' עד ק'	- הכרת הערך המספרי של האותיות המייצגות את העשרת הראשונה: א' עד י'	4.2.1 הכרת הערך המספרי של האותיות
- התלמיד יאתר במילון כל מילה מבוקשת.	- חוברות שונות ללימוד עקרון החיפוש במילון ("שמע" ואחרים) תרגול מכוון של איתור מלים במילון. - שימוש במילון כחלק בלתי נפרד מתהליך הלמידה.	- חיפוש על פי א"ב פנימי (אות שנייה במילה ואילך)	- איתור מילות מפתח במילון על פי סדר האלף בית	- איתור אותיות מפתח במילון (כל המלים השייכות לאות מסוימת)	4.2.2 חיפוש במילון
- התלמיד קרא טקסט בהתאם לסימני הפיסוק. - התלמיד ישלים סימני פיסוק חסרים בטקסט נתון. - התלמיד יכתוב טקסט, תוך שימוש נכון בסימני פיסוק.	- המחשת הצורך בסימני פיסוק, ע"י קריאה של טקסט ללא סימני פיסוק (קיימים טקסטים להמחשה, אשר לא ניתן להבין את משמעותם ללא סימני הפיסוק). - קריאת טקסט ע"י המורה תוך הדגשה מופגנת של סימני הפיסוק.	- שימוש בסימני הפיסוק בתהליך כתיבה כנ"ל	- הכרת תפקידם ודרכי השימוש בהם בטקסט כתוב כנ"ל	- זיהוי נקודה, סימן שאלה, סימן קריאה - זיהוי פסיק ומרכאות - זיהוי סוגריים, מקף, קו	4.2.3 הכרת סמני הפיסוק

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
	- תרגול מרובה של: קראת טקסט מפוסק ע"י התלמיד, השלמת סימני פיסוק חסרים וכתיבת טקסט עם סימני פיסוק נכונים.			מפריד, שלוש נקודות	

תחום משנה 4.3 : ידע מורפולוגי

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
תצפית, תיעוד התנהגות לאורך זמן, הערכה תפקודית ואינטראקציה יזומה: - התלמיד יבחין בין מלים בזכר ונקבה. - התלמיד יאתר סיומת מבוקשת בכתובים ("סמן סיומות ל..."). - התלמיד יקרא מילים עם סיומות שונות ויאמר את המין המתאים להן. - התלמיד יאמר מלים עם סיומות שונות בהתאם להוראה ("אמור: בניס בנקבה, הילדה אכלה בזכר").	- מיון מלים כתובות בזכר ונקבה. - הדגשה בצבע או באופן אחר של סיומות בזכר ונקבה. - סימון מלים בזכר ונקבה בתוך טקסט. - המחשת הסיומות בסביבה הלימודית. - הפיכת מלים מזכר לנקבה ולהפך. - שיוך מלים בזכר או נקבה לתמונות מתאימות.	שימוש תקין בסיומת	הבנת משמעותן הלשונית	זיהוי הסיומות	4.3.1 הכרת סיומות האופייניות למלים בלשון זכר ונקבה
- התלמיד יבחין בין מלים ביחיד ורבים. - התלמיד יאתר סיומת מבוקשת בכתובים ("סמן סיומות ליחיד, לרבים"). - התלמיד יקרא מילים עם סיומות שונות ויאמר את המספר המתאים להן. - התלמיד יאמר מלים עם סיומות שונות בהתאם להוראה ("אמור: בניס ביחיד,	- מיון מלים כתובות ביחיד ורבים. - הדגשה בצבע או באופן אחר של סיומות ביחיד ורבים. - סימון מלים ביחיד ורבים בתוך טקסט. - המחשת הסיומות בסביבה הלימודית. - הפיכת מלים מיחיד לרבים ולהפך.	שימוש תקין בסיומת	הבנת משמעותן הלשונית	זיהוי הסיומות	4.3.2 הכרת סיומות האופייניות למלים בלשון יחיד ורבים

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בתחילת הדרך	באמצע הדרך	בסוף הדרך	
אמור : הילדה אכלה ברביס".	- שיוך מלים ביחיד או רבים לתמונות מתאימות.				
התלמיד יאמר משפט נכון (ע"פ תמונה/רמז) או יתקן משפט שגוי, תוך התאמה במין ובמספר : 1. בין שמות לפעלים - הילדה יצאה 2. בין שמות לתארים - הבנים חזקים 3. בין שמות לפעלים ולתארים יחד - הבנות היפות רקדו.	- הרכבת צרופים של שם ופועל, שם ותואר, שם, פועל ותואר באמצעות תמונות או מלים. - תיקון צרופים שגויים של שם, פועל ותואר (" הילד החמודה הלכו").	התאמת במין ובמספר בין שמות לפעלים ולתארים	התאמת במין ובמספר בין שמות לתארים	התאמת במין ובמספר בין שמות לפעלים	4.3.3 התאמה במין ובמספר בין שמות לפעלים ולתארים
התלמיד יתר סמיכויות בטקסט. התלמיד ישלים סמיכות מבוקשת בע"פ או בכתב בהתאם לתמונה, או מתוך אוצר המלים שלו. התלמיד יתן דוגמאות שונות לסמיכויות מתוך אוצר המלים שלו. התלמיד ישתמש באופן תקין בסמיכויות שונות, עם/ללא ידוע, בכתב ובע"פ.	- המחשת מבנה הסמיכות, בניית תבניות חזותיות. - הדגמת הפרוש של מבנה הסמיכות : קן הציפור = הקן של הציפור). - השלמת סמיכויות בתמונות, בע"פ ובכתב בהתאם למין ולמספר המתאים. - הצגת תמונות המייצגות סמיכות ושיומן ע"י התלמיד (בית - _____). - המחשת חוק הידוע בסמיכות – ה' הידיעה במילה השנייה בלבד)	שימוש תקין ואוטומטי בצורות סמיכות המשלבות מין, מספר וידוע	הכרת סמיכות באותו מספר ושימוש בה, עם/ללא ידוע (בתי - הילדים, בית - מלון)	הכרת סמיכות בלשון זכר ונקבה, ושימוש בה, עם/ללא ידוע (בגדי - גברים, בת - הדודה)	4.4.4 הכרת צורות הסמיכות בלשון זכר ובלשון נקבה, בידוע ובריבוי
התלמיד יאתר ויבין מטבעות לשון בסמיכות. התלמיד ידלה מאוצר המלים שלו מטבעות לשון שונים הנובעים מאותו סומך. התלמיד יכיר מספר מטבעות לשון נדירים בסמיכות, הקשורים לחומר הלימודים.	- שיוך מטבעות לשון בסמיכות לתמונה המתאימה (לדוגמה : בית ספר). - הדגמה במלל ובתמונות של מטבעות לשון בסמיכות הנובעים מאותו סומך (ראש השנה, ראש חודש וכו'). - מאגר הולך ונבנה של מטבעות לשון שכיחים ונדירים בסביבת לימודו.	הכרת מטבעות נדירים / ספרותיים	הכרת מטבעות שונים לאותו סומך (מטבעות שונים עם המלה : בית)	הכרת מטבעות שימושיים	4.4.5 הכרת מטבעות לשון שכיחים הבנויים בצורת סמיכות
התלמיד יסמן את אותיות השורש בכל מלה נתונה.	- הדגשת אותיות השורש החוזרות בקבוצת מלים נתונה.	הבנת המושג "שורש"	שיוך מלים המסתעפות	זיהוי 3 אותיות שורש החוזרות	4.3.6 הכרת תצורות מורפולוגיות בסיסיות:

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
- התלמיד ישייך מלים נתונות לשורש המתאים. - התלמיד ידלה מאוצר המלים שלו מלים שונות הקשורות לאותו שורש.	- סימון בצבע אותיות שורש במילים. - כרטיסיות מלים מאותה משפחה - משחקי מיון והתאמה, דפי עבודה – מתיחת קו בין מלים מאותה משפחה.	- ותפקידו מבחינת משמעות המלים הנגזרות ממנו	- מאותו שורש לאותה "משפחת מלים"	- במלים מאותה "משפחה"	שרש
- התלמיד יבחין בין שם מספר לזכר ולנקבה. - התלמיד ישתמש באופן תקין בשם מספר לזכר ולנקבה. - התלמיד יתקן שמות מספר שגויים.	- תרגול השימוש בשמות המספר בחיי היום יום, תיקון טעויות הגייה ושיום, בע"פ ובכתב. - מיון שמות מספר לזכר ונקבה - תרגול שם המספר בפעילויות	- שימוש תקין בשם המספר לזכר ולנקבה	- הכרת שמות מספר לנקבה (או זכר)	- הכרת שמות מספר לזכר (או לנקבה)	4.3.7 הכרת השימוש בשמות המספר
- התלמיד יאתר את מיליות הקישור בטקסט נתון. - התלמיד ישמש במיליות הקישור בע"פ ובכתב באופן תקין.	- הדגשתם בע"פ ובכתב ע"י המורה, וכן בסביבה הלימודית. - איתורם וסימונם ע"י התלמיד. - תרגול השימוש בכל אחד מהם בנפרד ובאופן משולב, בע"פ ובכתב. - הבהרת המשמעות של מיליות הקישור: הדגמה ע"י המורה, תרגול והשלמה ע"י התלמיד. (לדוגמה: אדום כדס = אדום כמו דס).	- הבנת משמעות תפקידו	- שימוש תקין	- זיהוי ה' הידוע	4.3.8 היכרות עם מיליות קישור: משה וכלב
		- הבנת משמעות תפקידו	- שימוש תקין	- זיהוי וו החיבור	
		- הבנת משמעות תפקידן	- שימוש תקין בהן	- זיהוי מיליות הקישור: ש, מ, כ, ל, ב	
- התלמיד יאתר את כינויי הגוף והקניין בטקסט נתון. - התלמיד ישמש ב כינויי הגוף והקניין בע"פ ובכתב באופן תקין.	- הדגשתם בע"פ ובכתב ע"י המורה, וכן בסביבה הלימודית. - איתורם וסימונם ע"י התלמיד. - תרגול השימוש בכל אחד מהם בע"פ ובכתב. - תרגול הנטייה של כינויי הגוף (אני, אתה, את) ושל כינויי הקניין (שלי, שלך...).	- הבנת משמעות תפקידם	- שימוש תקין בהם	- זיהוי כינויי הגוף (אני, אתה...)	4.3.9 הכרת כינויי גוף
		- הבנת משמעות תפקידם	- שימוש תקין בהם	- זיהוי כינויי הקניין (שלי, שלו, בני, בניו)	4.3.10 הכרת כינויי קניין

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
	- הבהרת המשמעות של כינוי הקניין. (לדוגמה: בניו = הבנים שלו).				
- התלמיד ישתמש באופן תקין בפעלים מהבניינים השונים, בהתאם לגוף ולזמן, בע"פ ובכתב.	- שינון ותרגול בעל פה ובכתב. - משחקים לשוניים - הוראת כל בניין בנפרד. - תרגול הטיות (זמן וגוף) ללא יוצאי דופן (לא נחי ולא חסרי) - דגש על תצורות מורפולוגיות מאפיינות זמן (אותיות אית"ן תחליות לזמן עתיד) - מאפייני כינויי הגוף: אכלתי, אכלנו	שימוש נכון בשבעת הבניינים הבסיסיים	הטיות הפעל, בזמנים ובגופים שונים	זיהוי תצורות מורפולוגיות הייחודיות לכל בניין.	4.3.11 הכרת 7 בנייני הפועל
	שימוש נכון בצורת הפעיל והסביל	הכרת הבניינים המייצגים את צורת הסביל (פועל, הפעל)	הכרת הבניינים המייצגים את צורת הפעיל (פועל, פעל, הפעיל וכו')		4.3.12 הכרת צורת הפעיל וצורת הסביל בפועל

תחום משנה 4.4 : ידע סמנטי

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
תצפית, תיעוד התנהגות לאורך זמן, הערכה תפקודית ואינטראקציה יזומה: - התלמיד משלים מלים בהתאם למשמעות הקשר ביניהן (משלים מילה הפוכה, מילה נרדפת וכו'). - התלמיד מחבר משפט למילה נתונה (מתוך הנ"ל). - התלמיד מדבר או כותב, תוך שימוש תקין בכל סוגי המלים הנ"ל.	- לימוד כל סוג מילים בנפרד. - מתן דוגמאות לכל אחד מסוגי המילים, ע"י המורה וע"י התלמידים. - עבודות מסוג "קלוז" להשלמת מילה חסרה מתוך המילים הנ"ל. - חיבור משפטים למילים : בכתב, בע"פ תוך כדי משחק (מרימים קלף עם מילה ומחברים לה משפט). - תיקון טקסטים שגויים, בהם השימוש במילה אינו תואם את המשמעות שהיא מייצגת. - הסבר והמללה של אופי הקשר בין המילים, ע"י המורה וע"י התלמידים.	הטיה ושימוש נכון בקשרי המשמעות בין המלים	הכרת התבנית הדקדוקית המתאימה לכל סוג מלים	זיהוי המלה המבוקשת על פי מאפייניה	4.4.1 הבחנה בקשרי משמעות בין מלים: 1. מלים נרדפות הפכים 2. תואר הפועל 3. (בעדינות, היטב, מהר וכו') 4. תצורות שם העצם (תקטיל, מקטל, מקטל וכו') 5. מילות יחס (את, על וכו') 6. מילות קישור (כי, לאחר מכן וכו')
- התלמיד יודע להסביר במילים שלו פתגם או ביטוי שכיח. - התלמיד משתמש בביטויים ופתגמים, בכתב ובע"פ, באופן ספונטאני או ע"פ הוראה.	- השמעת סיפורים ומשלים העושים שימוש בביטויים ופתגמים. - שילוב ביטויים ופתגמים שכיחים בסביבה הלימודית. - שימוש ספונטאני בפתגמים וביטויים ע"י המורה, בהתאם לפעילות השוטפת (לדוגמה : " במקרה כזה מתאים להגיד – סוף מעשה במחשבה תחילה"). - ארגון ביטויים ופתגמים על פי נושאים (נימוסים, בין אדם לחברו וכו') - התאמת ביטויים ופתגמים להקשר	שימוש בפתגמים וביטויים שכיחים באופן ספונטאני או ע"פ הוראה	הבנת המשמעות של פתגמים וביטויים שכיחים	הכרת פתגמים וביטויים שכיחים	4.4.2 הכרת ביטויים, ניבים ופתגמים ושימוש בהם

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
- התלמיד בונה משפט, בע"פ או בכתב, תוך שימוש נכון בפועל ושם פעולה מאותו שורש. - התלמיד משתמש באופן תקין בפעלים ובשמות פעולה, בדיבור ספונטאני ובכתיבה.	- המתאים (לתמונה, למילה, למשפט, לסיפור). - התבססות על ידע קודם בנושא השם (שם פעולה) ובנושא הפועל. - הכנת מאגר של פעלים ושמות פעולה ומיונם. - התאמה (בכרטיסי משחק, ע"י מתיחת קו וכו') בין פועל לבין שם פעולה מאותו שורש. לדוגמה: כתיבה – כותבת. זאת על מנת להדגיש את הבדלי המשמעות ביניהם. - בניית משפטים בע"פ ובכתב על בסיס פועל ושם פעולה נתונים מאותו שורש ("בנה משפט עם המילים: הליכה, הלכתי).	שימוש נכון בפעלים ובשמות פעולה בע"פ ובכתב.	שיוך הפועל לשם הפעולה על בסיס שורש משותף	הכרת פעלים ושמות פעולה	4.4.3 הבחנה בין שם הפעולה לפועל

תחום משנה 4.5 : ידע תחבירי

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש			ציוני הדרך (יעדים)
		בסוף הדרך	באמצע הדרך	בתחילת הדרך	
תצפית, תיעוד התנהגות לאורך זמן, הערכה תפקודית ואינטראקציה יזומה: - התלמיד בונה משפט תקין באמצעות מילים או סמלים נתונים. - התלמיד משתמש במשפטים פשוטים, באופן תקין, בדיבור ספונטאני ובכתיבה.	- הדגמה של משפטים פשוטים – נושא, נושא, מושא (אין הכרח למד מושגים אלה), באמצעות מילים כתובות וסמלים. - בניית משפט פשוט ע"י התלמיד: בכתב, במלל, ע"י צרוף כרטיסיות מילים בסדר הנכון, ע"י צרוף סמלים. - קריאת המשפט לאחר בנייתו.	- בניית משפט באופן עצמאי ושימוש תקין במשפטים	- בניית משפט באמצעות מילים נתונות	זיהוי המשפט	4.5.1 הכרת המשפט הפשוט
	- חיבור שני משפטים פשוטים מוכרים ע"י ו' החיבור כהדגמה. - איתור והדגשה של ו' החיבור במשפטים ובטקסטים שונים. - בניית משפטים ממילים נתונות ובאופן עצמאי, קריאת המשפטים.	- בניית משפט באופן עצמאי ושימוש תקין במשפטים	- בניית משפט באמצעות מילים נתונות	זיהוי המשפט	4.5.2 הכרת המשפט המחובר
	- סימון בצבעים שונים של החלק הפשוט במשפט, והחלק המורכב החבוי הוכו. - חיבור שני משפטים נתונים למשפט מורכב - בניית משפטים ממילים נתונות ובאופן עצמאי, קריאת המשפטים.	- בניית משפט באופן עצמאי ושימוש תקין במשפטים	- בניית משפט באמצעות מילים נתונות	זיהוי המשפט	4.5.3 הכרת המשפט המורכב

תחום משנה 4.6 : ידע פונולוגי

צינוני הדרך (יעדים)	תיאור הביצוע הנדרש בתחילת הדרך באמצע הדרך בסוף הדרך	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	סטנדרטים של הערכה
4.6.1 מודעות פונולוגית הערות: ההישגים הנדרשים במודעות פונולוגית, יופיעו גם בסטנדרט התוכן : 3. - קריאה, תחום משנה : 3.3. בכל הפעילויות לפיתוח מודעות פונולוגית ניתן להשתמש בחומרי למידה ומשחקים מאת : מיכל רוזנברג.			
זיהוי תבניות חריזה בסוף מלים	הנאה והשתתפות במשחקי חריזה	יצירה עצמית של חרוזים	- הקשה בתוף/אחר בכל פעם שנשמע חרוז. סימון בצבע של חרוזים בטקסט (אם יודע לקרוא). - הקראת דקלומים וסיפורים / שירת שירים בחרוזים. משחקי חרוזים.
זיהוי הברה פותחת במלים דבורות דו-הברתיות ומעלה	זיהוי הברה סוגרת במלים דבורות דו-הברתיות ומעלה	פירוק מלה דו-הברתית ומעלה להברות	- אמירת המילה תוך פרוק להברות והקשה בכל פעם שנשמעת הברה. - משימות פרוק להברות בע"פ ובכתב (במידה ויודע לקרוא).
השמטת הברה פותחת במלים דבורות (תלת הברתיות)	השמטת הברה סוגרת	השמטת הברה באמצע המלה	- פרוק מילים להברות, תוך אמירת ההברה המיועדת להשמטה ב"לב". - אימון ישיר בהשמטת הברות.
זיהוי פונמה פותחת/סוגרת במלה דבורה חד-הברתית	פרוק צרוף חד-הברתי לשתי פונמות	השמטת פונמה בצירוף חד-הברתי בתחילת/בסוף מלה	- משחקים כגון - בהברה בָּ מסתתרים שני צלילים : ב ו- ו . הגיית הצלילים, בדיקה איזה צליל שומעים קודם. אימון ישיר.
השמטת פונמה פותחת במלה דבורה	השמטת פונמה סוגרת מלה	השמטת פונמה באמצע מלה	- פרוק מילים לפונמות, תוך אמירת הפונמה המיועדת להשמטה ב"לב". - אימון ישיר בהשמטת הברות.
			- התלמיד משלים חרוז בסוף מילה או משפט נתונים. - התלמיד יוצר חרוזים בעצמו למילה/משפט שאומר.
			- התלמיד מקיש בכל פעם שהברה מתחלפת במילה הנאמרת ע"י המורה. - התלמיד מפרק בעצמו את מילה מבוקשת להברות.
			- התלמיד מבצע במדויק את המשימה : "אמור את המילה .... בלי ההברה ...".
			- התלמיד הוגה את הפונמות ה"מסתתרות" בכל הברה נתונה. - התלמיד מבצע במדויק את המשימה : "אמור דָּג בלי להגיד ד" .
			- התלמיד הוגה את הפונמות ה"מסתתרות" בכל הברה נתונה. - התלמיד מבצע במדויק את המשימה : "אמור ... בלי להגיד ..."

תחום משנה 4.7 : ידע פרגמאטי

סטנדרטים של הערכה	סטנדרטים של הזדמנויות למידה מיטביות	תיאור הביצוע הנדרש בתחילת הדרך באמצע הדרך בסוף הדרך	ציוני הדרך (יעדים)
		כל ציוני הדרך המופיעים כאן, מופיעים כבר בסטנדרט תוכן 1 – כשירות תקשורתית - האזנה ודיבור, שיח ושיג.	1. יצירת קשר עין 2. לקיחת תור 3. לקיחת אחריות על הנמען 4. התייחסות לטון הדובר 5. התאמת הטון לנמען 6. בחירה מושכלת של סוגי פניות בזיקה למיצב החברתי של הנמען 7. הבנת הוראות מילוליות 8. מתן הסברים מילוליים